

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
* lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
ezimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Előfizetési felhívás lapunk 1883-ik évi folyamára.

Az „Erdélyi gazda“ 1883. uj évvel XV-ik folyamába lép, előfizetési ára egész évre csak két forint, féléves előfizetéseket nem fogadunk el.

Ezen előfizetési ár már elég olcsóra van ugyan szabva, de hogy a lapnak terjedése és épen azon körökbe való eljutása, melyek vagyoniilag korlátoltabb helyzetben vannak, még inkább biztosítva legyen: az erdélyi gazd. egylet igazgató választmánya támogatva a nmlgu földmívelési ministeriumnak tetemes anyagi segélye által elhatározta, hogy **községek, községi előjárók, körjegyzők, lelkészek, iskolák és tanítók, valamint az erdélyrészi gazdasági egyletek tagjai** az „Erdélyi gazda“ 1883. évi egész folyamát fél árban, azaz

egy forintért

rendelhetik meg, ha ezen összeget legkésőbb **1883. január hó 15-éig** Kolozsvárra az „Erdélyi gazda“ kiadó hivatalának czimezve és **bérmentve** beküldik. Egyes előfizetők erre nézve legcélszerűbben a postautalványt használhatják.

A pontos megrendelést annyival inkább kérjük, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk és így a későn jelentkezők csonka évfolyamot nyernek.

Gyűjtőknek tiz egyszerre beküldött (akár 2, akár 1 frtos) előfizetés után **tiszteletpéldánnyal** szolgálunk.

A nagyobb számban gyűjtőket szives fáradozásuk elismeréséül egyleti köztelünkünkről származó válogatott, 3—4 éves **nemes gyümölcs csemetékkel jutalmazzuk** és pedig

azon gyűjtőnek, ki legtöbb, de legalább is 50 előfizetést küld be egyszerre,	25 csemetét,
annak, ki második helyen a legtöbbet, de legalább 30 előfizetést küld	15 csemetét,
végre a harmadik helyen, de legalább 20 előfizetést küldőnek	10 csemetét

fogunk 1883 tavaszán **csomagolva és bérmentve** lakhelyére szállíttatni; az előfizetések beküldési határideje 1883. január 15-ike. Egyenlő számu gyűjtéseknél sorshuzás dönt.

Oly megrendelés, melyhez az előfizetési összeg mellékelve nincs, tekintetbe nem vehető.

Lapunk iránya marad a régi s midőn az önzetlen vállalat tömeges pártolását reméljük, egyszersmint teljes tisztelettel kérjük a t. érdeklődőket, sziveskedjenek az „Erdélyi gazda“ törekvéseit **becses szellemi közreműködésükkel is** hathatósan előmozdítani.

Olcsó hirdetési rovatunkat, mely a lap jelen olvasottsága mellett biztos sikert ígér, ajánljuk az eladók és vevők figyelmébe; **egyleti tagok és előfizetők 25% díjkedvezményben részesülnek.**

Gyűjtőivékkel kívánatra forduló póstával szolgálunk.

Kolozsvárt, 1882. novemberhó 1-én.

Az „Erdélyi gazda“ szerkesztő bizottsága.

Tartalom: Előfizetési felhívás 1883-ra. — A k.-monostori sajtótermelés 1882-ben. Gáspár József. — Szőlőink egy újabb betegsége az erdélyi részekben. Dr. Tömösváry Ödön. — A trágya kihordása és széttergetése télen. Erdélyi Károly. —

Mikor legizletesebb a gyümölcs? Rónai Sándor. — Harmadik hízikállitás Bécsben. — Egyvölg: Kiadói szö. Értesítés. Az országos phylloxeraconquète. — Üzleti hetiszemle. — Piaczi árák. — Hirdetések. —

A kolos-monostori sajt termelés 1882-ben.

Sorszám	Idő		Fejési napok száma	Fejett összesen		Készült		Naponkint átlag fejésen		Naponkint adott átlag				Egy juh adott átlag egész évben			Jegyzet
	hó	nap		Juh	Tej	Sajt	Juh	Tej	Egy juh tejét liter	Egy juh sajtot kilogramm	1 liter sajtot	tejt liter	tejt liter	tejt liter	tejt liter	összesen	
1	Május	12-31	20	4960	1595	219,35	248	79,75	0,3216	0,045024	0,14						
2	Junius	1-30	30	7800	2311	389,75	260	77,7	0,2980	0,048666	0,167						
3	Julius	1-31	31	8184	1778	311,60	264	57,32	0,2180	0,039532	0,174						
4	August.	1-31	31	7874	1141	203,60	254	36,80	0,1450	0,028810	0,178						
5	Szept.	1-22	22	4796	546	102,10	218	24,80	0,1130	0,011131	0,187						
			134	—	7371	1226,90	—	—	—	—	—	0,22	0,037	29,18	4,95		

A fenti táblázat a kolos-monostori m. kir. gazdasági tanintézet juhászatának 1882. évi sajt termelési eredményeit tünteti fel, mikhez még szükségesnek tartom a következőket fel- említeni:

A juhállományt az erdélyi raczka fehérszínű mezősegi válfaja képezi, mely a hason havasi válfajától kevésbé benőtt, de finomabb gyapja, petyhüdebb s így gyöngébb szervezete által különbözik.

A két utolsó évben Romaszkán vér hozatott a nyájba, melynek keresztelési eredményeiről a jövő évben pozitív adatokkal rendelkezhetünk; jelenleg csak a finomabb gyapjut, nagyobb testet hozhatjuk fel előnyül. A legelő hideg északi oldal, kelet, délkelet s részben nyugot felől erdővel körülvéve; észak és észak-nyugot felől nyitott, mi által az ez irányban jövő szeleknek annyira ki van tevé, hogy néha nyár közepén is a levegő + 8 R^o-ra lehül. A legeltetést csak ápril vége felé kezdetjük meg, mikor más délnek fekvő mezőinken a tehének is jó legelőt találnak. A bárányok ebből kifolyólag minden évben sok selejtést mutatnak s mustrájok 1 és fél frt átlag árban értékesíthetők. A fejest május közepe felé, a későbbi elletett anyákkal pedig csak június elején állíthatjuk be. A tej mennyiség 0.3-ról a szeles, esős napokban gyakran 0.1 literre is alá száll még május-június hónapokban is, midőn másutt ezen hónapokban majdnem állandóan 0.5 liter tej esik naponta egy juh után.

Ha tehát ilyen körülmények között egy juhra csak 4-95 kilogramm sajt nyeretik egy fejési idény alatt, azt nem a faj rovására, vagy a gondozás, kezelés hiányának, hanem a fenn- tebb elősorolt kedvezőtlen viszonyoknak kell betudnunk; mert ugyanezen fajból az erdélyi részek más szelidebb vidékein 14 fontot, tehát 7 kilogrammon felül számitanak évenként egy juhra. Intézetünknel azonban a hiányzó nagy mennyiség, a sajt jobb minősége s így magasabb árban való (kilogrammja 1 frtért) értékesítése által bővön potolva van.

Gáspár József.

Szőlőink egy újabb betegsége az erdélyi részekben.

Folyó év nyarán Dengel István Nagy-Küküllőmegye járási phylloxera biztosa a földmívelési ministeriumhoz több alkalommal tett jelentésében szomorú képet nyújtott a medgyesi szőlők pusztításáról és egy alkalommal azon kételyének adott kifejezést, hogy vajon nem phylloxera jelenté okozza-e ez általános pusztulást? Ez okból e sorok írója a földmívelési ministerium rendeletéből a medgyesi szőlők átvizsgálása végett szeptember havában Medgyesre lett kiküldve személyesen megvizsgálni a jelentett nagymérvű szőlőpusztulás okát és valóban az augusztus és szeptember havában még rendszeren oly eleven, zöld színnel bíró levelek részben elszáradva, részben már le voltak hullva, mit is egy penészgomba a

Perenospora viticola De Bary nagy mennyiségben való fellépése okozott. De lássuk kissé tüzetesebb leírását e modern betegségnak, melyet szintén a sok

áldást, de számtalan veszélyhozó gőzszárnyu Merkur plántált be hozzánk idegen világrészből.

A *Perenospora viticola* egyike azon penészgombáknak, melyek oly nagy számban élőködnek a szőlő földfeletti részén: a leveleken, fiatal hajtásokon és a venyigén. Első megjelentése augusztus havában a levelek alsó lapján fehér vagy gyenge sárgás-fehér pókhálószerű alakban foltonként szokott nyilvánulni s elterjedése leginkább a levélek irányában (ritkábban egy csoportban) történik, míg az egyes foltok teljesen összeolvadnak. E pókhálószerű rész egyes szálai — a hyphák — igen vékonyak s többnyire három, ritkán két ágra s ezen ágak ismételtén két vagy három egyenlő hosszúságú ágacsára oszlanak. Ezen kis ágacsok végén vannak a spórák, e penészgomba szaporodó szervei, melyek tojásalakúak s tompább végükkel függenek páronként mindenik ágacska villaalakulag kihagyasodó végén, csaknem szintelenek, vagy alig észrevehetően világos-sárgák.

Mint már említve volt e penészgomba augusztus és szeptember havában szokott fellépni tömegesen, legelsőbben a leveleken s terjedésének legfőbb feltétele a nedvesség, mely hatóságos, nemcsak a leveleket támadják meg, hanem a fiatal hajtásokat is, honnan átvándorolnak az azon évi venyigére. Terjedési iránya, — mint ezt Krajnában észlelték — a szél irányával esik össze, minek oka abban keresendő, hogy a parányi mikroszkopikus spórák a szél által passzív uton tovavitve a szőlő többé-kevésbé bolyhos alsó lapján megtapadva letelepednek, fejlődni kezdenek s a levélnyílásain — a szájacson — bevándorolnak a penészszálak — a hyphák — a levél szövettébe, a sejtek közé. Így a szövetek közé behatolt szálak nemcsak meggátolják a növény fejlődését, hanem azt teljesen megölik, ugyannyira, hogy a megtámadott részek kezdenek fokozatosan barnulni, feketedni, elszáradni — míg végre, különösen a levelek, összekonkorodnak és lehullanak s az épen fejlődése tetőpontján lévő növénynek — mely ily nagy mértékben van megtámadva a *Perenosporától*, hogy levelei elhullottak s nemcsak a fiatal hajtások, hanem az erősebb éves venyige is a penésztől elfeketedett — gyümölcsei tovább nem fejlődhetnek, mert általánosan tudva van, hogy a növény egyik táplálóanyagát a leveleken lévő szájacson át a levegőből veszi. Azon tőkék gyümölcsei is, melyek bár nincsenek oly nagy mértékben megtámadva — igen sokat szenvednek, miután cukortartalmuk nem fejlődhetik ki oly tökéletesen, mint normalis körülmények között.

A *Perenospora viticola* épen úgy, mint szőlőink legnagyobb veszedelme a *Phylloxera* is, Amerikából — hol „*Grape Vine Mildew*“ névvel nevezik s az Egyesült államok közép és déli részében oly mérvben lépett fel, hogy a szőlőtermés valóságos pestisének tartják s az általa okozott kár évről-évre fokozatosan emelkedik — valószínűleg az utóbbi évtizedekben oly nagy lendületet nyert venyige-kereskedés által hozatott be Európába, hol némely vidéken szintén csapásnak bizonyult. Ily elterjedése van Dél-Franciaországban, Olaszországban, Krajnában, hol 1881-ben észlelték először. Hazánkban ez idén ta-

lálta legelőbb Dr. Horváth Géza Zágrábmegyében,*) kisebb mértékben a budai szőlőhegyeken, Tahí-Tótfaluban, a farkasdi *Phylloxera* kísérleti telepen s a Balaton melléki szőlőhegyeken, de mindenütt csak a leveleken. Ez említett helyeken sehol sem lépett fel oly mértékben, mint az erdélyi részekben Medgyesen, hol már távolról feltűnnek az elfeketedett szőlőterületek, melyeknek nemcsak levelét, de hajtásait is megsemmisítette.

Az időjárás viszontagságainak oly annyira kitétt szőlőtermelésünket már nemcsak a veszedelmesebb *Phylloxera*-vész fenyegeti, melynek terjedése évről-évre nagyobb arányokat ölt, hanem a számtalan penészgomba is, mint a melynek a *Sphaeceloma*, *Oidium*, melyeknél sokkal veszedelmesebb és ártalmára nézve mindjárt a *Phylloxera* után következik a *Perenospora*. Az európai *Vitis vinifera* épen úgy, mint az amerikai *Vitis aestivalis* egyenlő mértékben ki van téve e penész pusztításainak, míg a szintén amerikai *Vitis Labrusca* már kevésbé szenved tőle, míg a *Vitis rupestris* és *Vitis riparia* (szintén amerikaiak) fajokat legkevésbé — sőt mondhatni épen nem támadja meg.

Ellenszere még ez ideig épen nincsen s mint minden mikroszkopikus teremtménnyel úgy ezzel szemben is mezőgazdaságunk terén küzdeni csaknem lehetetlen. Hol igen kis mértékben lép fel, a tovafterjedés megakadályozása végett a leveleket messzes vízzel szokták megmosni, vagy a megtámadottakat letépni és megégetni.

Mindennek felett legelső a betegség pontos felismerése, mert mint csaknem mindenütt, úgy itt is a *Phylloxera* jelenlétét képzelték a termésökért aggódo szőlősgazdák a baj okának.

Dr. Tömösváry Ödön.

A trágya kihordása és szétteregetése télen.

Ismeretes szabály, hogy az istállótrágyát csak addig szabad a telepen hagyni, míg az erjedésben annyira előhaladt, hogy szalmája könnyen szakad ugyan, de azért a trágya vasvillával még könnyen kezelhető és kényelmesen szekérre rakható. Ha tovább is a telepen hagyjuk a trágyát, akkor értékes anyagainak legnagyobb része a tulságos kiejedés, elkorhadás következtében a levegőbe kerül és így a gazdára nézve kárba vész. Ha tehát a trágyát egész télen át a telepen hagynók, ezen utóbbi eset következne be, midőn is tiz szekér jó trágya helyett csupán öt szekér silány, szalonnás, elkorhadt s a mezőn könnyen megszenesedő trágyát vitethetnénk ki. Hogy az ily eljárás a gazda részéről a legnagyobb pazarlások egyike lenne, azt kiki beláthatja.

Kihordatván az istállótrágya a mezőre, nem szabad azt apró halmokban, ugynevezett kupacokban hagyni, hanem azonnal gondosan szét kell teregetni. Ez apró halmokban a trágya erjedése és korhadása ugyanis tovább folytatódna és ugyanazon eset következne be, mint ha a trágyát sokáig a telepen hagytuk volna; azaz: felemészténé magát a trágya ha-

*) Frank ugyan Leunis által szerkesztett „Synopsis der Pflanzenkunde“ című munkájának III-ik kötetében (1877. 1853 lap) említi, hogy Versecz táján már akkor (1876-ban) találtatott volna, de az még nincs bebizonyítva.

szon nélkül s azonfölül még bujafoltokat is eredményezne. Hogy e nagy veszteséget megakadályozhassuk, nem marad egyéb hátra, mint a trágját, mihelyt a telepen a kellő erjedési fokot elérte, a mi rendes körülmények között 4—6 hét alatt következik be, azonnal a mezőre hordaini és ott nyomban szétteregtetni.

Itt most az a kérdés merül fel, hogy nem szenved-e a mező szétteregtetett trágja veszteséget télen? mert az világos, hogy az ez időszakban kihordott trágját rögtön alászántani nem lehet. A gyakorlat és a tudomány e kérdésre egyaránt „nem”-mel felelnek. Ha a trágja egyideig szétteregve marad is, főleg művelés alatt lévő felszántott talajon, értékes anyagiból semmi sem megy azért veszendőbe. A levegő szabad hozzáférése folytán a szétteregtetett trágjában erjedés és korhadás helyett oly vegyi folyamat jön létre, mely által nem lég-nemű, a levegőbe illanó ammóniak összekötetések, hanem sokkal inkább szilárd salétromsavas sók keletkeznek, melyek a légköri csapadékok által kilugozva, a talaj termőrétegébe vitetnek. Erőművi hatása sem vesz el a trágjának, mert ez később mégis csak alászántatik, és — minthogy nagyon porhanyóvá vált — akkor sokkal egyenletesebben lehet szétosztani és a földdel keverni, mintha az nyomban a kihordáskor alászántatott volna. Aztán az ily hosszabb ideig szétterítve hagyott trágyaréteg alatt oly kitűnő talajeredés szokott bekövetkezni, hogy jobbat kívánni sem lehetne; a növényeknek gyakran több éven át mutatkozó erőteljes növekedése és fejlődése ily talajon eléggé bizonyít a trágyázás eredményes volta mellett.

A trágjának szétterítve hagyása csak ott lenne hátrányos, hol a föld fekvése nagyon lejtős; mely esetben erősebb esőzések által a trágja értékes anyagai nemcsak kimosatnának, hanem tova is vitetnének; — vagy pedig ott, a hol a talaj igen el van gyomosodva; ezen eljárás által ugyanis a gyomok csak még inkább elhatalmasodnának. Önként érthetőleg a talaj az ily szétterített trágyaréteg alatt mindig valamivel később szikkad fel, a mi különösen rendes tavaszkor káros lehetne, mert kedvezne a gyomok terjedésének és ez által akadályozná a talajnak szabályszerű megmunkálását. Egyébiránt jól művelt talajon a később szikkadás hátrányát jelentékenyen ellensúlyozza a trágyaréteg alatt létrejött kitűnő talajeredés.

Azon általánosan ismert szabálynál fogva, hogy a trágját száraz időben és sekélyen kell alászántani, ajánlatos a tavaszi vetés alá szánt és ősszel kihordott trágjának alászántását csak azon esetben eszközölni, ha az jókor, száraz időben és kívánt módon történhetik. Máskülönben úgy az őszi kihordásnál, ha az alászántást célszerűen eszközölni nem lehetne, valamint a téli kihordásnál is akként járni el, hogy a trágja felszántott földre vitessék, ott nyomban gondosan szétteregtetessék és a tavaszi szántás idejének megérkeztéig nyugton hagyassék. A tarlóra kihordott és szétteregtetett trágját sem tanácsos télen, nyirkosan alászántani. Takarmányrépa, burgonya sat. trágyázásánál, mely növények alá a talajt ősszel mélyen fel kell szántani, ha előreláthatólag nem maradna elég idő a sekély alászántásra, szintén úgy járunk el, hogy ősszel a talajt jó mélyen felszántjuk, erre a trágját kihordjuk, nyomban szét-

teregjük s az alászántást csupán tavasszal eszközöljük. Ha ősszel mélyen alászántanók a trágját, abból nagyon kevés hasznunk lenne; ugyanis a trágja a mély alászántás által elzártnak a levegőtől, ennek folytán elturfásodnék, elporladna s meg-savanyodnék és semmi jótékony hatása sem lenne a föléje vetett gabonára; mire pedig egy későbbi szántás által ismét a felszínre kerülne, akkorra már elveszitené legnagyobb részét trágyázó erejének. Az ily mélyre szántott trágja tehát a legjobb esetben sem lenne egyéb elásott és hosszabb ideig nem kamatozó tőkénél; pedig a gazdának azon kell lennie, hogy azt a tőhét, a mit trágyája képvisel, minél hamarabb értékesít-hesse és megfordíthassa.

A fentebbieket röviden összevonva, elmondhatjuk, hogy az igen elgyomosodott, az egészen nedves és nagyon lejtős fekvésű földeket kivéve, a trágjának télen át szétterítve hagyása igen előnyös minden talajnemnél és hogy ezen eljárás által a trágjának értékes anyagiból semmi sem megy veszendőbe.

Erdélyi Károly.

Mikor legizletesebb a gyümölcs?*)

A gyümölcsstermelőnek meglehetősen gondot ad s nem tartozik a könnyű földatok közé, megítélni azt, mikor szedessék le a gyümölcs, hogy kellemes zamatából és jó ízéből ne vesztessen. Legbajosabb a téli gyümölcsök, azaz téli almák s téli körték érésének fölismerése, mert azok csak hosszabb idejű fekvés után nyernek kellemes ízt.

A gyümölcsérés idejére azonban nagy befolyást gyakorol a talaj, éghajlat, időjárás s a gyümölcsöt termő fának állása, vagyis az illető fa magányosan, árnyékban észak vagy délnak áll-e.

A cseresznye megérettnek tekinthető, midőn természetes színe legsötétebb s hártája fényes, átlátszó. Ez időben bír legtöbb cukortartalommal s finom zamatja leginkább van kifejlődve. Legizletesebb közvetlenül leszedése után. A ropogós cseresznyék legjobbak, ha teljes megérésük után még egy-két nap fán hagyatnak. A fehér Spanyol cseresznye egy hétig is maradhat szedellenül, de leszedve azonnal elfogyasztandó, különben veszti ízét s megragyásodik. A májusi cseresznyék megérve azonnal leszedetnek, mert ha késünk, veszítik kellemes aromájukat s meglágyulnak. A hólyagos meggy nem érik egyszerre, szedése tehát az érés haladása szerint teljesítendő. A közönséges meggy megérése után is jó ideig fán maradhat, ez által szaporodik cukortartalma s íze kellemesebbé válik.

A szilva fél ék általában leszedhető, midőn az azokat jellemző illat kelően kifejlődött s midőn kissé rázva a fát, könnyen hullanak. Leszedésük után, ha néhány nap száraz helyen tartatnak, kitűnő ízt nyernek. Némely szilvafaj, mint a mirabella és besztercezi szilva, három-négy hétig is eltartható s minél fonnyadtabb, annál edesebb és kellemesebb ízű. Létezik néhány faj, mely minthogy szilvájának takaró-hártája sok sa-

*) Mutatvány a „Falusi gazda naptára“ 1883-ik évi folyamából. Sz e r k.

ványt tartalmaz, csak akkor válik jóízűvé, ha nevezett hártya lehuatlik, azaz szilvája meghámoztatik.

A sárga barack teljes megérése előtt leszedendő, ha fáján hagyva tulérik, elveszti zamatját. Kásásodásra hajlandó fajok megérésük előtt két-három nappal leszedetnek s hűvös helyre téve, várjuk utóérésüket.

Figyelembe veendő a szedésnél az, hogy a leszedendő barack könnyen váljon száraról, de ne hulljon a leggyengébb érintésnél le. Ha nagy, szép, ízletes barackot akarunk nyerni, akkor a gyümölcsessel tulterhelt fákon májusban a barack megriktitandó.

Az őszi barack szedése nagy figyelmet s óvatosságot igényel; a leggyengébb ütés, zuzás, nyomás barna foltot idéz elő s ott hamar rothadásnak is indul. Az őszi barack megértnek tekinthető, ha gyümölcsének árnyékos oldala is megsárgult. Legyen a napnak fordult oldala bármily élénk színű, ha az árnyékban levő még zöld; a barack még éretlen. Az őszi barack általában csak több napi hűvös helyen teljesített fektetés után nyer kellemes ízt, némely faj pedig csak akkor legfinomabb, midőn már csaknem rothadásnak indul.

Az almák és körték nál az érésnek legismertetőbb jele a magvak színe. Ez ugyan leginkább az őszi és téli gyümölcsre vonatkozik; leszedendők, ha az alma magvai megbarnultak s ha a körte magvai fekete színt nyertek. A nyári almák és nyári körték nál addig várni nem szabad, hanem teljes érésük előtt szedetnek le, különben megkásásodnak és elvesztik zamatokat. A leszedett nyári almák és körték csak több napi fekvés, illetőleg utóérés után legízletesebbek.

A nyáriak gyorsan elfogyasztandók, mert rövid idő alatt megkásásodnak, kellemetlen ízűvé válnak és rothadásnak indulnak. Minden téli gyümölcs csak kevesebb ideig hagyott fekvés után érik meg.

Leszedésekor kemény, fanyar, rágós, egy szóval élvezhetetlen. Így például a nagy angol reinette, a fáról meg nem ehető, de ujev táján, midőn már megérett, kellemes borizú s a legkitünőbb asztali gyümölcsök egyike. A körték közül például a téli vajkörte szedése idején kemény, fanyar vizizű, de több havi utóérés után olvadós húsu, nagyszerű zamatú, minden gyümölcskedvelő által nagyra becsültetik.

Elmondottakból önként következik az, hogy minden gyümölcstermelőnek, akár eladásra, akár saját szükségletére termel, ismerni kell gyümölcsének érésiidejét. Ha nem ismeri, akkor nem képes gyümölcsének értékét sem meghatározni, mert a legkitünőbb téli körtét éretlenül fogja piacra hozni s ha érett korában eladhatta volna darabját 5—6 krajczárért, éretlen, fanyar állapotban bizonyára alig fele árért akad vevője.

A nyári körték érésük előtt 2—4 nappal szedetnek le. A körték ízére nézve nagy különbség mutatkozik, valjon 2—4 nappal később szedetnek-e, vagy előbb szedve ugyanannyi ideig hűvös kamrában állványon heverték-e. Utóbbi esetben sokkal ízletesebbeknek mutatkoznak. Hogy mennyi ideig fektessenek elfogyasztásuk előtt, ez a gyakori kísérlet, alapos megfigyelés és abból vont tapasztalásból ítélhető meg.

Az octoberi körték még szeptemberben gyűjtendők be és

a gyümölcs-kamrába helyeztetnek. A későbbiek fán maradnak addig, míg a levél sárgulásnak indul, jelöl annak, hogy a nedvkeringés kezd szünetelni. Száraz talajban, zárt helyen, falak közelében élnek, dülő gyümölcsfák termésének szedése valamivel korábban kezdhető. Szélnek kitett, nyílt, éjszakkal álló fák gyümölcse pedig később szedetik.

A téli körték csak a levélhullás végén gyűjtetnek össze. Korán, vagyis idő előtt szedett téli körték rövid idő alatt megrianczosodnak és sohasem fejlődik ki bennük az őket jellemző kitünő íz és zamat.

Az itt elmondottak általában az almákra vonatkozólag is állanak, azon különbséggel, hogy az almának kevésbé árt a korábbi szedés. Gyengébb, olvadóbb hússal bíró almák tovább maradhatnak, de ez esetben hamarabb érnek meg raktáron, a keményebb húsu almák kitünő zamatot kapnak, ha leszedetnek még a nedvkeringés idején. Különben szabály, hogy a téli gyümölcs october vége előtt le ne szedessék. Minél tovább marad a fán, annál tartósabb s annál finomabb s nagyszerűbb zamatútal kerülhet fogyasztás alá.

Minthogy még october végén, sőt novemberben is jó meleg napfényes idők járnak, ne siessünk a téli gyümölcs beszedésével. A fanyar, leginkább a magház körül köves, körték vesztik el alkalmatlan tulajdonságukat s kevésbé fonnyadnak s ránczosodnak, ha későn szedetnek.

A téli gyümölcs leginkább december végén kezd érni s vannak fajok, melyek tavaszig, sőt nyárig eltarthatók. A beállott érést elárulja a gyümölcsnek színe, továbbá megítélhető az érettségi fok a hüvelykujjal teljesített gyöngye nyomás által.

A dió nem érik egyszerre. Helytelen eljárás tehát az, midőn a dió egyszerre veretik le, tekintet nélkül arra, megért-e vagy sem. Míg a diónak zöld héja magától szét nem nyílik, a dió nem tekinthető érettnek. A levert diók száraz szalmára terítettnek s addig hagyatnak ott, míg a diót borító zöld héj könnyedén le nem válik. A héjától megfosztott dió szellős helyre téve, vékonyan elterítettik s gyakran megforgattatik, míg teljesen kiszárad. A legtöbb dió azért romlik el, mert korán szedetett le s nem tartatott elég szellős helyen. Romlott dió nem terem, hanem a rosz bálnás miatt válik élvezhetlenné.

A kifejtett mogyoró gondosan megszárittatik és szellős helyre tétetik el. Magja legédesebb, midőn az azt borító hártya könnyen eltávolítható.

A noszpolya leszedése idején még nem élvezhető. Csak hosszabb idejű fekvés után puhul meg s lesz borizivé. Hűvös száraz, szellős helyen szalmára téve, december végéig is eltartható. Korábban élvezhető, ha hordókba, lágy sarju közé, meleg szobába helyezzzük.

Rónai Sándor.

Harmadik hizóállat-kiállítás Bécsben.

1883. évi márczius hó 16-án, 17-én és 18-án.

Rendezi a bécsi csász. kir. gazdasági egylet, a városi vágómarhavásár ujonnan épített sz.-marxi csarnokaiban.

Kiállítható valamennyi, az alábbi osztályokban felsorolt

hizómarha-féle, mely az osztrák-magyar monarchia területén hizlaltatott.

A) osztály.

Hizott szarvasmarha.

1. szám. Borjúk, 3 hónapos korig. 2. sz. Borjúk, 3—6 hónapos korig. 3. sz. Űsző borjúk. 4. sz. Tehenek. 5. sz. Ökrök, 3 éves korig. 6. sz. Ökrök, 3 éven tul. 7. sz. Bikák. — A 3—7. számok alatt következő alosztályok lesznek: a) Osztrák fajták. b) Magyar fajták. c) Angol fajták. d) Egyéb fajták. e) Keresztezések.

B) osztály.

Hizott juh.

3 darabból álló csoportokban.

8. szám. Bárányok, 6 hónapos korig. 9. sz. Űruk és anyajuhok, 6—18 hónapos korig. 10. sz. Űruk és anyajuhok, 18 hónapon felül. 11. sz. Juhok (egy-egy példányok), tekintet nélkül a kor és ivarra. — A 8—10. számok alatt következő alosztályok lesznek: a) Osztrák fajták. b) Magyar fajták. c) Merinók. d) Angol fajták. e) Egyéb fajták. f) Keresztezések.

C) osztály.

Hizott sertések.

12. szám. Sertések, 8 hónapos korig. 13. sz. Sertések, 8 hónapon felül egész 14 hónapos korig. 14. sz. Sertések, 14 hónapon felül. 15. sz. Sertések, melyek már tenyésztésre használtak. — A 12—15 számok alatt következő alosztályok lesznek: a) Osztrák fajták. b) Magyar fajták. c) Angol fajták. d) Egyéb fajták. e) Keresztezések.

Általános határozatok.

1. A bejelentések legkésőbb 1883. február 15-éig a kiállítás központi bizottságához „Comité für die III. Mastvieh-Ausstellung in Wien“, I. Herrngasse 13, küldendő be, mely az egyedül érvényes bejelentési íveket szolgáltatja. Minden bejelentő a nyomtatvány minden rovatát kitölteni és az adatok helyességéért a felelősséget elvállalni tartozik.

2. Minden bejelentett állatért a bejelentéssel egyidejűleg az alábbi tarifa szerint megállapított helypénz küldendő be.

Borjuért 1. és 2. szám, 1 forint. Felnőtt szarvasmarháért 3—7. számig, 4 forint. Csoport juh 3 darabjáért 8—10. számig, 2 forint. Egy juhért 11. szám, 1 frt. Sertés 12—15. számig, 1 frt.

Az oly bejelentés, melyhez az esedékes helypénz nem mellékelte, érvénytelen.

Ha a bejelentés a kiállítás előtt visszavonátnék, a befizetett helypénz, bánatpénz fejében visszatartatik.

A befizetett helypénzről szóló nyugta az állatoknak a kiállításba bocsátására nézve igazolványul szolgál.

3. A kiállítási bizottság fentartja magának a jogot, hogy a bejelentett állatok darabszámát esetleg leszállithassa, erről azonban a bejelentők legkésőbb márczius 11-éig értesítenni fognak. Ez esetben a kiállításra nem bocsátott állatokért befizetett helypénz a nyugtán való leírás mellett visszafizetetik.

4. Kiosztatni fognak tiszteletdíjak, pénzbeli díjak és érmek. Díjazásban csak valóban jó állatok részesülnek. Tisztelet-

díjra, a mennyiben az adományozó e részben kivételt nem tesz, csak azon kiállító tarthat igényt, ki a kiállított állatokat maga tenyésztette.

A díjazott állatok meg lesznek jelölve.

5. A bírálókat az alulírt központi választmány nevezi ki. A bírálók határozata végérvényes.

6. A bejelentett állatok, az előirt egészségi bizonylattal ellátva, legkésőbb márczius hó 15-én a kiállítási helyre hozandók s még eladásuk esetében is márczius 18-án esti 7 óra előtt onnan el nem vihetők. Nem teljesen jámbor bikák orrkarikával látandók el.

7. A juhok a kiállítás előtt két hóval megnyirandók.

8. A kiállítás helyén egy állatorvos lesz jelen. A ragályos betegség gyanuja alá eső állatokat a bizottság a kiállítás helyéről azonnal eltávolíttatja s a kiállító a befizetett helypénz megtérítésére igényt nem tarthat.

9. A kiállítóknak jogukban áll, a szálas takarmány kivételével, egyéb takarmány-anyagokat magukkal hozni; gondoskodva lesz azonban arról, hogy a kiállítás helyén jó minőségű takarmány megfelelő áron s a szükséges mennyiségben rendelkezésre álljon.

10. A kiállítók által az állatok mellé állított ápolók karkötőket kapnak, melyek a bal karon hordandók s darabonkiut 40 krajczárjával váltandók. Ezek más személyeknek át nem adhatók, mely tilalom megszegéseért 5 frt bírság fizetendő a kiállító által.

11. A vasuti vállalatok megkerestetnek szállítási díjmérséklések engedélyezéseért.

12. A kiállítási téren az állatok fényképezése céljából egy fényképész lesz jelen.

13. A tűz elleni biztosítást a kiállítási téren a bizottság a vállalat költségén eszközöndi.

14. A bizottság egyéb károkért vagy veszteségekért felelősséget nem vállal.

15. A kiállítók kötelesek a bizottság utasításaihoz alkalmazkodni s alárendeltjeiket ez iránt utasítani.

A bécsi cs. kir. gazdasági egylet központi választmánya nevében:

Colloredo-Mannsfeld József herezeg,

elnök.

Dr. Fuchs Adalbert,

jegyző.

EGYVELEG.

* Az „Erdélyi gazda“ t. olvasóit e helyen is teljes tisztelettel kérjük, sziveskedjenek becses előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a lap küldésében fennakadás ne legyen. A kiadó-hivatal.

— Értésítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak

sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főcélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen úton is kinyerje.

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

— Az országos phylloxera értekezlet, mely e hó 17-én s folytatólagosan 19-én tartatott meg Budapesten gr. Széchenyi Pál földművelési miniszter elnökelete alatt, a következő óhajlásokat terjeszté az ügybuzgó miniszter elé a felvetett kérdésekre: 1. Irtás csak izolált kisebb kertekben történjék oly vidékeken, hol phylloxera még különben egyáltalában nincs. 2. A gyérités bizassék az érdekelt termelőkre s ezek az állam által e tekintetben a kormány által szakértői vezetés s a szénkéneg adományozása által istápolttassanak. Maga a kormány ne gyéritsen sehol. 3. Amerikából ellenálló szőlővenyigék és szőlőmagvak nagyobb mennyiségben importáltassanak s a magvak bárhová, a venyigék ellenben csakis már elpusztított vidékekre vitethessenek. 4. A hazánkban található „Nádor Izabella“ venyigék a kormány által összevásároltatván, osztassanak ki az egyes elpusztított vidékek kárvallott termelőinek. 5. Állitassanak a phylloxerától immunus homoktalajokon szőlőiskolák, honnét veszel nélkül kaphasson minden termelő venyigéket és pedig a pusztult vidékekre amerikaiakat, vagy amerikaiakra oltottakat, a még nem inficiált vidékekre pedig európaiakat. 6. Az inficiált helyekre a zárlat ezután is elrendelendő.

(B. L.)

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest dec. 23. | Bécs dec. 23.

Buza	8·95 — 9·85 frt	9·50 — 10·80 frt
Rozs	7·00 — 7·30 frt	7·65 — 8·25 frt
Árpa, takarmány	6·40 — 6·65 frt	6·75 — 7·50 frt
Árpa, szeszfőzésre	7·20 — 7·90 frt	8·20 — 9·00 frt
Árpa, seres	8·40 — 9·50 frt	10·00 — 11·00 frt
Zab	6·10 — 6·50 frt	6·55 — 7·30 frt
Törökbuza	5·80 — 5·90 frt	6·40 — 8·80 frt

Budapesti marhavásár december 21-én. Összes felhajtás 1605 db. nagy és 420 apró marha. Ebből eladatott 22 db. bika, 951 db. ökör, 406 db. vágó tehén, 120 db. fejős tehén, 106 db. bival, 347 db. borju, 73 db. juh. Árak: bika darabonként 83—140 frt, ökör páronként 215—347 frt, vágó tehén páronként 154—272 frt, fejős tehén darabonként 94—186 frt, bival páronként 194—245 frt, borju darabonként 17—36 frt, bárány páronként — frt, juh páronként — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—56 frt, tehénhús 49—54 frt, borjuhús 68—90 frt, bivalhús 46—49 frt.

Bécsi marhavásár december 19-én. Összes felhajtás 2689 drb és pedig 1701 drb. magyar, 691 drb. lengyel és 297 drb. német fajta, melyből 2621 drb. ökör, 38 drb. tehén, 27 drb. bika és 3 db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—67 frt, lengyel 53½—62 frt, német 52—67 frt, tehén 45—55 frt, bika 50—54 frt, bival 49—50 frt. Lábán darabonként 100—280 frtot fizettek.

Bécsi sertésvásár dec. 19-én. Összes felhajtás 4514 drb. és pedig 973 drb. nehéz, 1097 drb. középhez és 2444 drb. süldő; melyből 1600 drb. magyar, 2444 drb. orosz-lengyel, 350 drb. szerb és 120 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 55—57 frt, középhez 50—54 frt, süldő 34—44 frt; szalonna és zsír 75—76 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

(27.) Az e. o. általános (1—5.)

BALESETEK ELLEN BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG BÉCSBEN.

Teljesen befizetett alaptőkéje: Egy Millió frt. o. é.

A társaság elfogad:

1. Egyénenkint való biztosításokat

balesetek ellen és pedig minden testi baleset ellen, mely a biztosított hivatásában vagy azonkívül, otthon vagy utközben érheti. Példa: Valamely bankár, orvos, ügyvéd, irodai hivatalnok, ha a biztosítást 5 évre köti meg, 10.000 frtot halál és munkaképtelenség esetére II frt. évi-díj lefizetése mellett biztosíthat magának. — Több kockázattal járó hivatásu egyénekre nézve, a díj megfelelő arányban drágább.

2. Tömeges biztosításokat

a valamely gyárban vagy más iparvállalatnál alkalmazott valamennyi egyént hivatásszerű foglalkozásuk gyakorlása közben érhető testi balesetek ellen. A Magyarország vezérügynökség

BUDAPEST, Dorottya-utca 10. sz.

Kolozsvártt, főügynök: BOÉR SÁNDOR.

(26.) „A Földmérő“ (3—3.)

Gyakorlati kézikönyv: erdőszök, gazdák, rét-mesterek, kertészek, geometerek s mindazok használatára, kik a földmérés tudományából a gyakorlati célokra szükséges ismereteket egyszerű módon elsajátítani óhajtják. Függelékkel, mely egyszerű előismerteket tartalmaz. A szöveg 450 lap, külön füzetben 37 igen diszes rajzlappal.

Irta: **Domokos Kálmán** a debreczeni kir. gazd. tanintézet igazgatója.

Tartalom: Kitűzött vonalok, szögek mérése. Kiseb terület felvétele, egyszerű és komplikáltabb eszközökkel. Nagy terület felvétele háromszögeléssel. Térképek készítése. Területek kiszámítása és besztása. Fák magasságának és vastagságának mérése különböző erdőszeti eszközökkel. A lejtőmérésnek, területek egyengetésének mindenféle módja.

Megrendelhető minden könyvkereskedésben 4 frt bolti árrért. Szerzőnél Debreczenben 3 frt 60 kr.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús	
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tűzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balászfalva	december	21	575	450	400	—	200	340	—	—	280	40
Bánfi-Huuyad	december	19	720	560	600	—	260	480	—	—	190	36
Besztercze	december	19	650	450	500	—	260	375	500	200	320	36
Brassó	december	22	645	480	390	310	230	370	285	265	245	40
Csik-Szereda	december	20	750	590	425	350	225	500	200	60	200	32
Deés	december	12	760	680	580	380	370	580	560	240	360	36
Déva	december	23	850	700	650	—	350	500	200	90	230	40
Erzsébetváros	december	23	650	500	450	—	300	375	370	160	250	44
Fogaras	december	22	780	—	400	—	220	380	240	80	220	42
Gyula-Fehérvár	december	23	600	500	400	—	250	350	200	100	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	december	23	750	—	500	475	275	475	250	50	160	32
Hátszeg	october	2	640	510	475	320	200	350	—	—	—	40
Kézdi-Vásárhely	december	21	640	540	405	340	220	410	340	100	300	36
Kolozsvár	december	21	625	—	425	—	210	390	280	200	300	40
Maros-Ludas	december	21	750	600	650	540	500	480	—	—	299	40
Maros-Vásárhely	december	21	805	665	695	585	500	550	350	180	450	40
Medgyes	december	21	605	475	400	—	210	385	155	75	250	40
Nagy-Enyed	december	21	600	500	400	—	250	340	400	190	280	40
Nagy-Szeben	december	22	610	490	450	420	210	390	160	100	350	44-46
Nagy-Várad	december	19	685	580	530	380	230	370	450	250	350	48
Segesvár	december	21	680	450	400	—	220	380	170	110	200	44
Sepsi-Szent-György	december	15	660	580	450	290	200	370	300	130	250	36
Szamosujvár	december	18	580	470	490	—	210	410	250	80	300	40
Szász-Régen	december	21	575	410	470	375	245	380	310	110	280	36
Szász-Sebes	december	21	775	650	475	—	250	350	180	120	240	44
Szászváros	december	23	750	610	530	—	210	330	200	70	210	36
Székely-Udvarhely	december	19	700	525	500	—	225	450	230	30	250	40
Szilágy-Somlyó	december	22	650	670	505	—	195	355	240	150	300	40
Teke	december	18	600	450	450	350	200	350	200	40	300	36
Torda	december	16	650	450	450	350	225	325	100	15	250	44

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája az 1882-ik évre.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b é l y e g g e l e g y ü t t																			
		1		1-3		1-6		1-12		1-18		1-26		1-30		1-36		1-40		1-52	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
3/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és la unk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.